

Anne ve Baba Eğitim Düzeyleri ile 10 Yaş Çocuğunun Duygusal Zeka Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

Kerem Coşkun**

Makale Geliş Tarihi: 11/07/2016

Makale Kabul Tarihi:20/02/2017

Öz

Bu çalışmanın amacı, anne ve babanın eğitim düzeyi ile 10 yaş çocuğunun duygusal zeka performansı arasındaki ilişkiyi karşılaştırmalı olarak incelemektir. Çalışma, korelasyonel araştırma yönteminde desenlenmiştir. Çalışmanın örneklemini, uygun örnekleme yöntemi ile ulaşılan 240 10 yaş çocuğu oluşturmuştur. Veriler Coşkun, Öksüz ve Yılmaz (2017) tarafından geliştirilen 10 Yaş Dönemi Duygusal Zeka Ölçeği (OYDZÖ) ile elde edilmiştir. Veriler, Spearman Brown katsayısı ve basit doğrusal regresyon ile analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, annenin eğitim düzeyi ile 10 yaş çocuğunun duygusal zeka performansı arasında orta düzeyde bir ilişkinin bulunduğunu ($r = .50$), buna karşılık babanın eğitim düzeyi ile 10 yaş çocuğunun duygusal zeka performansı arasında düşük düzeyli bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur ($r = .25$). Regresyon analizi sonuçları ise annenin eğitim düzeyi ile 10 yaş çocuğunun duygusal zeka performansı değişkenlerine dayalı olarak oluşturulan modelin, varyansı orta düzeyde açıkladığını tespit etmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, ebeveyn-çocuk etkileşimi çerçevesinde ele alınmış ve tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal zeka, 10 yaş çocuğu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi

Investigation on Relationship Between Maternal-Paternal Education Level, and Emotional Intelligence Performance of 10 Years Old Children

Abstract

The present study seeks out investigating relationship between maternal and parental educational level and emotional intelligence performance of 10 years old children. It was designed I correlational research. 240 children were included in research sample through convenient sampling. Data was collected through the TYEIS developed by Coskun, Oksuz, & Yılmaz (2017). The Data was analysed through Spearman Brown Correlation Coefficient, and linear regression. Findings of the research indicated that there is modest correlation between maternal education level and children's emotional intelligence performance ($r = .50$) while there is weak correlation between paternal education level and children's emotional intelligence performance ($r = .25$). Linear regression analysis revealed that the model constructed with maternal education level and 10 years old children's emotional intelligence performance explains variance modestly. Results of the research was addressed in the light of the interaction between parents and children.

Keywords: Emotional intelligence, 10 years old child, maternal education level, paternal education level

*Bu çalışma, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi tarafından 11-14 Mayıs 2016 tarihleri arasında düzenlenen 15. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Sempozyumunda tam metin bildiri olarak sunulmuştur.

** Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Artvin, Türkiye, keremcoskun@artvin.edu.tr

Giriş

Birey doğduğu andan itibaren bilişsel, duyuşsal ve motor becerilerini kullanarak, kurmuş olduğu etkileşimler yoluyla çevresine uyum sağlama çabası içerisinde bulunmaktadır. Birey ilk önce annesi ile etkileşim kurar, daha sonra babası, ailesi ve sosyal çevresi ile etkileşim kurar. Bu etkileşimin sağlıklı şekilde gerçekleşmesi için gelişim alanlarında bir takım becerilere sahip olmak gerekir. Duyuşsal beceriler, bu gelişim alanlarından bir tanesidir. 1990'lı yılların başından itibaren duyguların insan hayatının her alanında çok önemli olduğu ortaya çıkmış ve bu nedenle duyuşsal alan becerilerine ilişkin kavramlar geliştirilmiştir. Geliştirilen bu kavramlardan birisi de duygusal zekadır.

Duygusal zeka, genel olarak duyguların akli olumlu sonuçlar alacak şekilde yönlendirmesini, duyguların yönetilmesini, yerinde ve uygun biçimde ifade edilmesini, bireyin sosyal ilişkilerinde başarılı olmasını sağlayan bir yapı olarak tanımlanabilir (Weisinger, 2006). Duygusal zeka ile ilgili modeller, kavramsal düzeyde yetenek modeli, karışık modeller ve kişilik özellikleri yaklaşımı olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır (Matthews, 2006). Mayer ve Salovey (1995) tarafından geliştirilen yetenek modeli, Gardner (1983)'in çoklu zeka kuramından etkilenmiştir ve bu nedenle duygusal zekayı standart bir zeka türü olarak ele almaktadır. Yetenek Modeli'nde duygusal zeka, bilişsel ve duygusal yeteneklerden oluşan bir yapı olarak görülür ve bu nedenle duygusal zeka kişilik veya davranış sistematüğinden ziyade zihinsel performans türü olarak değerlendirilir (Mayer, Salovey, Caruso, 2004). Yetenek Modeli'nde duygusal zeka yetenekleri hiyerarşik olarak yapılandırılmış birbirine bağlı dört alt boyuttan oluşur. Sırası ile bu boyutlar duyguları algılama, duyguları kullanma, duyguları anlama ve duyguları düzenleme ve yönetmedir (Mayer ve Salovey, 1995; Mayer ve diğ., 2004).

Karışık Modeller, Goleman (1995) ve Bar-On (2006) modellerinden oluşur. Yetenek modelinin aksine Karışık Modeller, duygusal zekanın sadece yetenektan oluşmadığını, kişilik, motivasyon, beceri, duygusal yeterlilik gibi faktörler ile de ilişkili olduğunu öne sürer (Zeidner, Matthews ve Roberts, 2009). Goleman Modeli'nde duygusal zeka, kendini harekete geçirebilme, dürtüleri kontrol ederek tatmini erteleyebilme, ruh halini düzenleyebilme, sıkıntıların düşünceyi bozmasını önleme, empati, iyimser düşünebilme becerilerinden oluşan bir yapı olarak tanımlanmıştır (Goleman, 1995). Goleman'ın duygusal zeka modeli, öz-farkındalık, öz-yönetim, motivasyon, empati ve ilişkileri yürütebilme olmak üzere beş boyuttan oluşur.

Duygusal zekanın sırf yetenektan oluşmadığını öne süren bir başka model ise Bar-On duygusal zeka modelidir. Bar-On (2006), duygusal zekayı, duyguları anlam ve ifade edebilme, başka bireyler ile sağlıklı iletişim kurabilme, stresle başa çıkabilme becerilerinden oluşan bir bütün olarak tanımlamıştır. Bar-On modelinde yer alan duygusal zeka becerileri, içsel, kişilerarası, stres yönetimi, uyum sağlama ve genel ruh durumu olmak üzere beş alt boyuttan oluşur.

Duygusal zekaya ilişkin yaklaşım ise Petrides (2001) tarafından geliştirilen kişilik özellikleri yaklaşımıdır (Trait Emotional Intelligence). Petrides (2001)'e göre duygusal zeka, bir zeka türünden ziyade kişilik içerisinde yer alan bir yapı olup tamamen kişilik ile ilgilidir. Kişilik özellikleri yaklaşımı, duygusal zekayı, öz-bildirimler (self-reports) yolu ile ölçülebilen, kişiliğin duygusal yönü ile ilgili öz-algılamaları olarak tanımlamaktadır (Petrides, 2001; Petrides, Pita ve Kokkinaki, 2007; Petrides, 2010). Kişilik özellikleri yaklaşımı duygusal zekanın 15 alt boyuttan oluşan bir yapı olduğunu öne sürmektedir. Bu boyutlar, uyumluluk, kendine güven, empati, duyguları ifade etme, duyguları yönetme, duyguları düzenleme, düşük düzeyli dürtüsellik, ilişki becerileri, öz-saygı, öz-motivasyon, sosyal yeterlilik, stres yönetimi, kendindeki ve başkalarındaki duyguları anlama, mutluluk ve iyimserlikten oluşur (Petrides ve Furnham, 2001; Petrides, 2001).

Duygusal zeka ile ilgili geliştirilen bütün ve tanımlar ve modeller, kişiler arası ilişkileri, empatiyi, duyguların doğru hissedilip ifade edilmesini, yönetimini ön plana çıkarması açısından birbirleriyle örtüşmektedirler (Cherniss, 2010). Bütün tanımlamalar ve modellere dayalı olarak, duygusal zeka becerilerinin geliştirilmesi, bireyin öz-sayı düzeyinin artmasına, kendi potansiyelinden maksimum düzeyde yararlanmasını, başkalarının duygularını anlamasını, sosyal ilişkilerindeki doyum düzeyinin yüksek olmasını, zor duygularla ve stresle etkili şekilde başa çıkabilmesini sağlayabileceği yorumu yapılabilir (Bar-On, 1997).

Duygusal zeka becerilerinin etkisi akademik başarıda, kaliteli sosyal ilişkilerin tesis edilmesinde, davranış problemlerinin azaltılmasında, hayat doyumunda ve iyi oluş düzeyinde hissedilir (Di Fabio & Kenny, 2011; Ferrando, Prieto, Almeida, Ferrandiz, Bermejo, Lopez-Pina, Hernandez, Sainz, Fernandez, 2010; Jellesma, Rieffe, Terwogt & Westenberg, 2011; Qualter, Whiteley, Hutchinson, & Pope, 2007; Rivers, Brackett, Reyes, Mayer, Caruso, & Salovey, 2012). Bu becerilerin geliştirilmesinde şüphesiz çevre ile kurulan ilişkinin niteliği çok önemlidir.

İlişkiler ise aile ile kurulan bağlanmalara dayalı olarak şekillenir. Ebeveynlerle kurulan bağlanmalar, bireyi bütün hayat alanlarında, tüm yaşantısı boyunca etkiler. Ebeveynlerle kurulan bağlanmaların niteliği, yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkar ve geri döndürülemez ve değiştirilemez özelliktedir (Sroufe, 1989). Anne ve baba ile kurulan ilişkiler farklı nitelikte olabileceği gibi çocuğun gelişiminde farklı etkilere de sahip olabilir. Anne ile kurulan ilişki çocuğun duygusal ve bilişsel gelişiminde çok önemli bir göstergedir (Pianta ve Egeland, 1994). İlgili, destekleyici, sıcak anne-çocuk ilişkisi, çocuğun sosyal, bilişsel becerileri kazanmasında ve yetkin bir dil becerisine sahip olabilmesinde çok önemli role sahiptir (Brack, Gay ve Matheny, 1993; Baumrind, 1983, 1989; Gottman, Katz ve Hooven, 1997; Kenny ve Gallagher, 2002). Buna karşılık annelerin duyarsız bir ebeveynlik sergilemesi, çocuğun davranış problemlerinin ve depresyon düzeyinin artması ile ilişkilidir (Easterbrooks, Bureau ve Lyons-Ruth, 2012).

Çocuğun diğer ebeveyni olan baba ile kurmuş olduğu ilişkinin niteliği de çok önemlidir (Bowlby, 1988; Lamb, 2002; van IJzendoor ve De Wolff, 1997). Baba ile kurulan ilişki, çocuğun akademik başarısında ve sosyal-duygusal gelişiminde önemli işlevlere sahiptir (Brack ve diğ., 1993; Howard, Lefever, Borkowski ve Whitman, 2006; Kenny ve Gallagher, 2002; Roopmarine, Krishnakumar, Metindogan ve Evans, 2006; Tamis-LeMonda ve Cabrera, 2002). Çocuğun babasından ayrılması veya zayıf ilişkisinin olması, çocukta uyum sorunu ortaya çıkardığı buna karşılık babası ile düzenli ve nitelikli ilişkisinin olması, iyi oluş düzeyini artırmaktadır (Furstenberg, Morgan ve Allison, 1987).

Ebeveyn ile kurulan etkileşimin niteliği bebeklik döneminden itibaren çocuğun duyuşsal gelişimi üzerinde önemli etkiye sahiptir (Crowley, 2014). Çocuklar anne ve babaları ile farklı nitelikteki etkinlikler kapsamında karşılıklı etkileşim içerisinde bulunurlar. Babalar ile daha çok fiziki etkinliklerde zaman geçirilirken, anneler ile sözel olan ve fiziki hareket gerektirmeyen etkinliklerde etkileşimler (Tamis-LeMonda, 2004). Ebeveynler ile kurulan ilişkinin niteliği, çocuğun bilişsel, duyuşsal becerileri kazanmasında çok önemlidir. Ancak bu ilişkinin niteliğini belirleyen birçok demografik faktör bulunmaktadır. Ebeveynlerin eğitim durumu, bu ilişkinin niteliğini belirleyen, çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimini etkileyen demografik faktörlerdendir. İlgili literatürde ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuğun duyuşsal gelişimi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Ancak sosyoekonomik düzey değişkenlerinden olan anne-babanın eğitim düzeyi ile çocuğun duyuşsal zeka performansı arasındaki ilişkiyi karşılaştırmalı olarak inceleyen çalışma bulunmamaktadır (Denham, Kochanoff, 2002; Haartman ve Haavind, 1981; Huhtala, Korja, Lehtonen, Haataja, Lapinleimu, Rautava, 2013; Laosa, 1980, 1982; Matte- Gagne, Harvey, Stack ve Serbin, 2015; Noble, Houston, Brito, Bartsch, Kan, Kuperman; Schork, 2015; Semba, De Pee, Sun, Sari, Akhter, Bloem, 2008). Bu çalışmada anne ve babanın eğitim düzeylerinin, 10 yaş dönemi çocuklarının duyuşsal zeka performansı arasındaki ilişkinin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni: İki değişken arasındaki ilişki incelendiğinden çalışma nicel araştırma desenlerinden korelasyonel desende yürütülmüştür. Korelasyonel araştırmalarda, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin yönü ve kuvveti hiçbir manipülasyon yapılmadan incelenir (Cohen, Manion ve Morrison, 2013; Fraenkel ve Wallen, 2009).

Araştırmanın Örneklemi

Araştırma evreninde yer alan bütün 10 yaş çocuklarının listesinin olmaması, rastgele örnekleme alınmaması, ekonomik, zaman ve ulaşım açısından zorluklar gibi nedenlere evreni temsil edebilecek örnekleme stratejileri kullanılmıştır. Bu amaçla

uygun örneklem stratejisi kullanılarak, Samsun ve Artvin illerinde öğrenim görmekte olan 240 10 yaş dönemi çocuğuna ulaşılmıştır (Cohen ve diğ., 2013; Fraenkel ve Wallen, 2009). Örneklemde yer alan katılımcı öğrencilerin ebeveynlerine ilişkin eğitim durumuna ilişkin özellikler Tablo 1 ve Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1.
Anne Eğitim Düzeyine İlişkin Bulgular

Eğitim Düzeyi	f	%	M	SD
İlkokul	66	27.3	20.09	2.96
Ortaokul	48	19.8	24.02	2.93
Lise	52	21.5	25.23	2.83
Üniversite	74	31.4	26.40	3.12

Tablo 1’de gösterilen bulgular, araştırma örnekleminde yer alan 10 yaş dönemi çocuklarının annelerinin 66’sı (% 27.3) ilkokul mezunu, 48’i (% 19.8), ortaokul mezunu, 52’si (%21.5) lise mezunu ve 74’ü (%31.4) üniversite mezunu olduğunu ortaya koymuştur.

Tablo 2.
Baba Eğitim Düzeyine İlişkin Bulgular

Eğitim Düzeyi	f	%	M	SD
İlkokul	19	7.9	23.78	2.87
Ortaokul	60	24.8	22.93	2.98
Lise	69	28.5	24.19	3.24
Üniversite	92	38.8	25.25	3.63

Tablo 2’de elde edilen bulgular, araştırma örnekleminde yer alan 10 yaş dönemi çocuklarının babalarının 19’u (% 7.9) ilkokul mezunu, 60’ı (% 24.8), ortaokul mezunu, 69’u (% 28.5) lise mezunu ve 92’si (% 38.8) üniversite mezunu olduğunu göstermektedir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veriler Coşkun, Öksüz ve Yılmaz (2017) tarafından geliştirilen On Yaş Duyusal Zeka Ölçeği (OYDZÖ) ile elde edilmiştir. Veri toplama aracı, 10 maddeden ve tek faktörden oluşmaktadır. Ölçek, “Doğru Değil”, “Biraz Doğru” ve “Çok Doğru” olmak üzere üçlü olarak derecelendirilmiştir. Ölçeği Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı .89 ve iyi düzeyde model uyumuna sahiptir.

Verilerin Toplanması

Araştırma örnekleminde yer alan ilkokul öğrencilerine ulaşılmış, OYDZÖ verilmiş ve veri toplama aracında yer alan soruları cevaplamaları sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Anne ve baba eğitim düzeyi kategorik değişken, OYDZÖ’de alınan toplam puan sürekli değişken olduğundan dolayı bu değişkenler arasındaki korelasyonun hesaplanmasında Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyonu ile hesaplanmış, ortaya çıkan ilişkiye dayalı olarak regresyon modeli oluşturulmuştur (Field, 2009).

Bulgular ve Yorum

Ebeveyn eğitim durumu değişkeninin kategorik değişken, OYDZÖ’den alınan toplam puanın kategorik değişken olması nedeniyle, her iki değişken arasındaki ilişkinin tespit edilmesinde Spearman-Brown Sıra Farkları Katsayısı ile analiz edilmiştir (Field, 2009). Spearman-Brown Sıra Farkları Korelasyonuna ilişkin bulgular Tablo 3 ve Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 3.

Anne Eğitim Düzeyi ile OYDZÖ Toplam Puanı Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Değişkenler	N	r	p
Anne Eğitim Düzeyi	240		
OYDZÖ Toplam Puanı		.50*	.00**

Note: * Two-Tailed; **p < .01.

Bulgular, OYDZÖ toplam puanı ile annenin eğitim seviyesi arasında .41 düzeyinde anlamlı ilişki tespit edilmiştir (r= .41, p< .01). Bir başka ifade ile 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka performansı ile annenin eğitim seviyesi arasındaki ilişki katsayısı .41 bulunmuş ve bu ilişkinin .01 düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.

Baba Eğitim Düzeyi ile OYDZÖ Toplam Puanı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Değişkenler	N	r	p
Baba Eğitim Düzeyi	240		
OYDZÖ Toplam Puanı		.25*	.00**

Note: * Two-Tailed; **p < .01.

Spearman-Brown Sıra Farkları Korelasyonu analizi sonucunda OYDZÖ toplam puanı ile babanın eğitim düzeyi arasında pozitif yönde .25 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Analiz bulguları, 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka performansı ile babanın eğitim düzeyi arasında pozitif yönde zayıf düzeyli, anlamlı bir ilişkin olduğunu göstermektedir (r= .25, p< .01).

Ebeveynlerin eğitim düzeyleri ile 10 yaş çocuğunun duygusal zeka performansı arasındaki ilişkiyi daha derinlemesine incelemek ve bu değişkenlere bağlı olarak model oluşturmak amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi sonuçları Tablo 5 ve Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 5.
Anne Eğitim Düzeyine Yönelik Regresyon Analizi sonuçları

Değişkenler	B	Std. Hata	β	t	p	r	R ²	ΔR^2	F
Duygusal Zeka Performansı	20.78	.45	.50	46.57	.00				
Anne Eğitim Düzeyi	1.44	.16	.50	8.94	.00	.50	.25	.25	80.00

Annenin eğitim düzeyi ve 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka performansı değişkenlerine dayalı olarak oluşturulan regresyon modeli, varyansı orta düzeyde açıklamaktadır. Bu bulguya bağlı olarak anne eğitim düzeyi değişkeninin, 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka performansını orta düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılabilir. Anne eğitim düzeyinin B katsayısı 1.44 olarak bulunmuştur. Bu bulgu, annenin eğitim düzeyi bir kademe arttıkça, 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka performansı 1,44 puan artmakta olduğunu göstermektedir.

Tablo 6.
Baba Eğitim Düzeyine Yönelik Regresyon Analizi sonuçları

Değişkenler	B	Std. Hata	β	t	p	r	R ²	ΔR^2	F
Duygusal Zeka Performansı	22.00	.70	.25	31.76	.00				
Baba Eğitim Düzeyi	.083	.21	.25	3.78	.00	.25	.05	.05	14.31

Baba eğitim düzeyi ve 10 yaş dönemin çocuğunun duygusal zeka performansı değişkenlerine bağlı olarak oluşturulan regresyon modeli, varyansı zayıf düzeyde açıklamaktadır. Bu sonuç, babanın eğitim düzeyi değişkeninin, 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka performansını çok zayıf düzeyde yordadığını göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada anne ve babanın eğitim düzeyinin 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka düzeyi arasındaki ilişki karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar, annenin eğitim düzeyi değişkeninin babanın eğitim düzeyi değişkenine göre 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka düzeyini daha iyi yordadığını, anne eğitim düzeyi ile 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka performansı arasında daha yüksek bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bilişsel, duyuşsal ve motor öğrenmeler, çevre ile kurulan etkileşim ve iletişim yolu ile gerçekleşir. Bu etkileşim ve iletişimin nitelik ve kalitesi, ebeveynlerin sahip olduğu demografik faktörlerden etkilenir. Bu demografik faktörlerden birisi de ebeveynlerin sahip olduğu eğitim düzeyidir.

Anne eğitim düzeyinin 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka performansı arasında daha yüksek düzeyli ilişkinin olması ve duygusal zeka performansını daha fazla yordaması Bowlby (1973) tarafından geliştirilen bağlanma kuramı ile açıklanabilir. Bağlanma teorisi, bireyin sağlıklı duygusal ve sosyal gelişimi ve duyguların nasıl kontrol edileceğini öğrenmek için bebeklik döneminde ebeveyn ve diğer kişilerle ilişki kurması gerektiğini öne sürer. Baba ve diğer kişiler, çocukları ile sosyal etkileşim kurar ve bebeklik döneminde çocuk bakımında fazla sorumluluk üstlenmeleri durumunda anne kadar etkili bağlanma figürü olabilirler (Holmes, 1993). Bebeklik döneminde ebeveynlerin bireyin ihtiyaç ve isteklerine karşı sıcak ve ilgili davranması, güvenli bağlanmayı sağlamakta ve güvenli bağlanma stili ise sağlıklı sosyal ve duygusal gelişimi mümkün kılar. Bu süreçte ebeveynlerin eğitim düzeyi, güvenli bağlanmayı kolaylaştırıcı faktör olabilir.

Araştırma sonucunda 10 yaş çocuğunun duygusal zeka performansının annenin eğitim düzeyi ile daha yüksek ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya benzer şekilde Denham ve Kochanoff (2002) annelerin çocukları ile duygusal paylaşımlarda bulunması okul öncesi dönemde ve ilkököl döneminin başlangıcında çocukların duygularını anlaması ve ifade edebilmesinde daha önemli rol oynadıklarını tespit etmiştir. Sillick ve Schutte (2006), çocuğun annesinden aldığı sevginin, çocuğun duygusal zekası arasındaki ilişkinin, babadan aldığı sevgiye göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Stack, Serbin, Enns, Ruttle, Barrieau (2010), annenin çocuğu davranış şekli ve ebeveynlik stiline, çocuğun davranışsal ve duygusal gelişimi üzerinde önemli etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Buna karşın, Amato ve Rivera (1999), anne ve babanın çocuğun sosyalleşmesindeki katkılarının, çocuğun davranış ve duygusal problemlerinin azaltılmasında eşit derecede öneme sahip olduğunu gözlemiştir. Mezulis, Hyde ve Clark (2004) babanın, annenin depresyon düzeyini azaltması, okul öncesi çocuğunun davranış ve duygusal sorunların azaltılmasında anlamlı etkisinin olduğunu tespit etmiştir. McDowell, Kim, O'Neil, Parke (2002), ilkököl dönemi çocuklarının sosyal ve duygusal becerilerinin gelişiminde, anne kurulan etkileşim ile baba ile kurulan etkileşimin arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Anne eğitim düzeyinin 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka performansını daha iyi yordaması, annenin bebeklik döneminde çocuğun bakımı ile yakından ilgilenmesi ve aralarında daha nitelikli etkileşimin ortaya çıkmasını sağlamış olması ile açıklanabilir. Annenin bebek bakımında babadan daha fazla sorumluluk alması, aralarındaki sosyal etkileşimin babaya göre daha yoğun olması, anne eğitim düzeyinin 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka performansını daha iyi yordamasını sağlamış olabilir. İlgili literatürde annenin çocuğunun ihtiyaçlarına karşı ilgili olmasının, aralarında sağlıklı ilişkiyi ortaya çıkardığı; bu sağlıklı ilişkinin ise çocuğun sosyal ve duygusal becerileri kazanmasında, bilişsel gelişiminde önemli katkılar sağladığı ifade edilmektedir (Brack, Gay ve Matheny, 1993; Baumrind, 1983; Gottman, Katz ve Hooven, 1997; Kenny ve Gallagher, 2002). Bu çalışmada

da annenin eğitim düzeyinin artması, 10 yaş dönemi çocuğunun duygusal zeka performansının artması ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma sonuçlarına dayalı olarak şu önerilerde bulunulabilir:

- ✓ Çalışma sonucunda annenin eğitim seviyesinin, babanın eğitim seviyesine göre 10 yaş çocuğunun duygusal zeka performansı ile daha yüksek düzeyde ilişkiye sahip olduğu ortaya konulmuştur. Okullarda verilecek veli eğitimlerinde annenin bilinçlendirilmesi 10 yaş çocuğunun duygusal zeka gelişimi açısından daha olumlu sonuçlar verebilir.
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin, 10 yaş çocuğunun yaşadığı davranışsal ve duyuşsal sorunların çözümünde, anneyi önceleyen veli işbirliğine gitmesi, daha etkili sonuçlar ortaya çıkarabilir.

Kaynakça

- Amato, P. R., & Rivera, F. (1999). Paternal involvement and children's behavior problems. *Journal of Marriage and the Family*, 61(2), 375-384.
- Bar-On, R. (1997). *The emotional intelligence inventory (EQ-I): Technical manual*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems.
- Bar-On, R. (2006). The bar-on model of emotional-social intelligence (ESI) 1. *Psicothema*, 18(Suplemento), 13-25.
- Baumrind, D. (1983). Rejoinder to Lewis's reinterpretation of parental firm control effects: Are authoritative families really harmonious? *Psychological Bulletin*, 94 (1), 132-142.
- Baumrind, D. (1989). Rearing competent children. In W. Damon (Ed.), *Child development today and tomorrow* (pp. 349-378). San Francisco: Jossey-Bass.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Separation (Vol. 2)*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. New York: Basic Books.
- Brack, G., Gay, M. F., & Matheny, K. B. (1993). Relationships between attachment and coping resources among late adolescents. *Journal of College Student Development*, 34(3), 212-215.
- Cherniss, C. (2010). Emotional intelligence: Toward clarification of a concept. *Industrial and Organizational Psychology*, 3(2), 110-126.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2013). *Research methods in education*. London: Routledge.
- Coskun, K., Oksuz, Y., Yilmaz, Y. (2017). Ten Years Emotional Intelligence Scale (TYEIS): Its Development, Validity and Reliability. *International Journal of Assessment Tools in Education*. 4 (2), 122-133.
- Crowley, K. (2014). *Child development*. London: Sage Publications.

- Denham, S., & Kochanoff, A. T. (2002). Parental contributions to preschoolers' understanding of emotion. *Marriage & Family Review*, 34(3-4), 311-343.
- Di Fabio, A., & Kenny, M.E. (2011). Emotional intelligence and perceived social support among Italian high school students. *Journal of Career Development*, 1(1), 1-15.
- Easterbrooks, M., Bureau, J. F., & Lyons-Ruth, K. (2012). Developmental correlates and predictors of emotional availability in mother-child interaction: A longitudinal study from infancy to middle childhood. *Development and Psychopathology*, 24(1), 65-78.
- Ferrando, M., Prieto, M.D., Almeida, L.S., Ferrandiz, C., Bermejo, R., Lopez-Pina, J.A., Hernandez, D., Sainz, M., & Fernandez, C. (2010). Trait emotional intelligence and academic performance: Controlling for the effects of IQ, personality, and self-concept. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 20 (10), 1-10.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: Sage Publications.
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E. (2009). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw Hill.
- Furstenberg, F.F., Morgan, S. P., & Allison, P. D. (1987). Paternal participation and children's well-being after marital dissolution. *American Sociological Review*, 695-701.
- Goleman, D. P. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ for character, health and lifelong achievement*. New York: Bantam books.
- Gottman, J. M., Katz, L. F., & Hooven, C. (1997). *Meta-emotion: How families communicate emotionally*. New Jersey: Psychology Press.
- Hartmann, E., & Haavind, H. (1981). Mothers as teachers and their children as learners: A study of the influence of social interaction upon cognitive development. *Communication in development*, 129-158.
- Holmes, J (1993). *John Bowlby & Attachment Theory. Makers of modern psychotherapy*. London: Routledge.
- Howard, G. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basics.
- Huhtala, M., Korja, R., Lehtonen, L., Haataja, L., Lapinleimu, H., Rautava, P., & PIPARI Study Group. (2014). Associations between parental psychological well-being and socio-emotional development in 5-year-old preterm children. *Early human development*, 90(3), 119-124.
- Jellesma, F.C., Rieffe, C., Terwogt, M.M., Westenberg, M. (2011). Children's sense of coherence and trait emotional intelligence: A longitudinal study exploring the development of somatic complaints. *Psychology & Health*, 26 (3), 307-320.
- Kenny, M.E., Gallagher, L.A. (2002). Instrumental and social/relational correlates of perceived maternal and paternal attachment in adolescence. *Journal of Adolescence*, 25, 203-219.
- Lamb, M.E. (2002). Infant-father attachments and their impact on child development. In C.S. Tamis-LeMonda & N.J. Cabrera (Eds.), *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives* (pp. 93-118). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

- Laosa, L.M. (1980). Maternal teaching strategies in Chicano and Anglo-American families: the influence of culture and education on maternal behavior. *Child Development*, 51, 759-765.
- Laosa, L.M. (1982). School, occupation, culture, and family: the impact of parental schooling on the parent-child relationship. *Journal of Educational Psychology*, 74, 791-827.
- Matte-Gagné, C., Harvey, B., Stack, D. M., & Serbin, L. A. (2015). Contextual Specificity in the Relationship between Maternal Autonomy Support and Children's Socio-emotional Development: A Longitudinal Study from Preschool to Preadolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 44(8), 1528-1541.
- Matthews, B. (2005). *Engaging Education: Developing Emotional Literacy, Equity And Coeducation: Developing emotional literacy, equity and co-education*. London: McGraw-Hill Education.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1995). Emotional intelligence and the construction and regulation of feelings. *Applied and Preventive Psychology*, 4(3), 197-208.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). Target Articles: Emotional intelligence: Theory, findings, and implications. *Psychological inquiry*, 15(3), 197-215.
- McDowell, D. J., Kim, M., O'neil, R., & Parke, R. D. (2002). Children's emotional regulation and social competence in middle childhood: The role of maternal and paternal interactive style. *Marriage & Family Review*, 34(3-4), 345-364.
- Mezulis, A. H., Hyde, J. S., & Clark, R. (2004). Father involvement moderates the effect of maternal depression during a child's infancy on child behavior problems in kindergarten. *Journal of Family Psychology*, 18(4), 575-588.
- Noble, K. G., Houston, S. M., Brito, N. H., Bartsch, H., Kan, E., Kuperman, J. M., ... & Schork, N. J. (2015). Family income, parental education and brain structure in children and adolescents. *Nature neuroscience*, 18(5), 773-778.
- Petrides, K. (2001). *A psychometric investigation into the construct of emotional intelligence* (Unpublished Doctoral Dissertation). University College London, London.
- Petrides, K. V. (2010). Trait emotional intelligence theory. *Industrial and Organizational Psychology*, 3(2), 136-139.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2001). Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European Journal of Personality*, 15(6), 425-448.
- Petrides, K. V., Pita, R., & Kokkinaki, F. (2007). The location of trait emotional intelligence in personality factor space. *British Journal of Psychology*, 98(2), 273-289.
- Pianta, R. C., & Egeland, B. (1994). Predictors of instability in children's mental test performance at 24, 48, and 96 months. *Intelligence*, 18(2), 145-163.
- Qualter, P., Whiteley, Y., Hutchinson, J.M., & Pope, D.J. (2007). Supporting the development of emotional intelligence competencies to ease the transition from primary to high school. *Educational Psychology in Practice*, 23 (1), 79-95.

- Rivers, S. E., Brackett, M. A., Reyes, M. R., Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (2012). Measuring emotional intelligence in early adolescence with the MSCEIT-YV psychometric properties and relationship with academic performance and psychosocial functioning. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 30(4), 344-366.
- Roopnarine, J.L., Krishnakumar, A., Metindogan, A., & Evans, M. (2006). Links between parenting styles, parent-child academic interaction, parent-school interactions, and early academic skills and social behaviors in young children of English-speaking Caribbean immigrants. *Early Childhood Research Quarterly*, 21, 238-252.
- Semba, R. D., de Pee, S., Sun, K., Sari, M., Akhter, N., & Bloem, M. W. (2008). Effect of parental formal education on risk of child stunting in Indonesia and Bangladesh: a cross-sectional study. *The Lancet*, 371(9609), 322-328.
- Sillick, T. J., & Schutte, N. S. (2006). Emotional intelligence and self-esteem mediate between perceived early parental love and adult happiness. *Sensoria: A Journal of Mind, Brain & Culture*, 2(2), 38-48.
- Sroufe, L.A. (1989). Pathways to adaptation and maladaptation: Psychopathology as developmental deviation. In D. Cicchetti (Ed.), *The emergence of a discipline: Rochester symposium on developmental psychopathology* (Vol. 1, pp. 261-294). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Tamis-LeMonda, C.S., & Cabrera, N.J. (Eds.). (2002). *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Tamis-LeMonda, C. S. (2004). Conceptualizing fathers' roles: Playmates and more. *Human Development*, 47(4), 220-227.
- van IJzendoorn, M.H., & De Wolff, M. (1997). In search of the absent father – Metaanalyses of infant-father attachment: A rejoinder to our discussants. *Child development*, 68(4), 604-609.
- Weisinger, H. (2006). *Emotional intelligence at work*. New York: John Wiley & Sons.
- Zeidner, M., Matthews, G., & Roberts, R. D. (2009). *What we know about emotional intelligence: How it affects learning, work, relationships, and our mental health*. Massachusetts: MIT press.

Extended Abstract

The present study aims to investigate and compare maternal and paternal education level and emotional intelligence performance among 10 years old children. Emotional intelligence can be described as a construct, which helps individual direct emotions to get positive results, manage emotions; express emotions appropriately, become successful in his social relations (Weisinger, 2006). Even though there are many definitions about emotional intelligence, there are three major approaches as ability model, mixed models, and trait emotional intelligence model. The Ability Model was developed by Mayer & Salovey (1990). The Ability Model claims that emotional intelligence is ability, which is isolated to personality dispositions and traits. Emotional intelligence is viewed as type of standard intelligence and joint of

cognitive and affective skills in the Ability Model because of the fact that the Multiple Intelligence Theory, developed by Gardner (1983) influenced the Ability Model. The Ability Model includes four sub-skills that are hierarchically ordered. Those are recognition of emotions, using emotions, understanding emotions, management and regulation of emotions (Mayer, Salovey, Caruso, 2004; Mayer & Salovey, 1995).

Mixed Models are another approach to emotional intelligence. Mixed Models include Goleman Emotional Intelligence Model and Bar-On Emotional Intelligence Model. Mixed Models claim that emotional intelligence does not solely consist of the ability, it also contains personality, motivation, skill, emotional competency factors. There are five sub-dimension in Goleman Emotional Intelligence Model, developed by Goleman(1995), as self-awareness, self-management, motivation, empathy, and social skills. Bar-On Emotional Intelligence Model, developed by Bar-On (2006), consists of five skills as intrapersonal skills, interpersonal skills, stress management, adjustment, and general mood structure.

Trait Emotional Intelligence Model, developed by Petrides (2001), is the third approach to emotional intelligence. Trait Emotional Intelligence Model argues that emotional intelligence is such embedded in personality that it solely contains personality traits. Trait Emotional Intelligence Model includes 15 skills as self-confidence, adjustment, empathy, expression of emotions, management of emotions, low level of impulsiveness, social skills, self-respect, self-motivation, social competence, stress management, recognition of emotions in self and others, happiness, and optimism (Petrides, 2001; Petrides, Pita & Kokkinaki, 2007; Petrides, 2010).

Emotional intelligence has remarkable impact on academic achievement, establishing healthy relations, decreasing behavioural problems, and life satisfaction (Di Fabio & Kenny, 2011; Ferrando, Prieto, Almeida, Ferrandiz, Bermejo, Lopez-Pina, Hernandez, Sainz, Fernandez, 2010; Jellesma, Rieffe, Terwogt & Westenberg, 2011; Qualter, Whiteley, Hutchinson, & Pope, 2007; Rivers, Brackett, Reyes, Mayer, Caruso, & Salovey, 2012).

Interaction with social environment is important in developing emotional intelligence skills. Interaction with social environment is established according to attachment with parents. Patterns of attachment influence interaction between children and parents in turn several demographic factors have impact on attachment between parents and children. Education level is one of those demographic factors. Therefore, comparison between maternal and paternal education level, and emotional intelligence performance among 10 years old children was aimed.

The present study was conducted in correlational research design, one of the quantitative research traditions. 240 ten years old children were included in the research sample. The TYEIS was employed as research instrument to measure

emotional intelligence performance of 10 years old children. The TYEIS includes 10 items, one sub-dimension and its Cronbach Alpha Internal Consistency Coefficient was found as .89. The Data was analysed through Spearman Brown Rank Order Coefficient and linear regression. Furthermore regression model was constructed upon the variables as maternal education, paternal education, and emotional intelligence performance of 10 years old children to identify which variable better predict emotional intelligence performance of 10 years old children.

Findings of the research indicated that the correlation between maternal education level and emotional intelligence performance among 10 years old children is .50 whereas the correlation between paternal education level and emotional intelligence performance of 10 years old children is .25. Hence the correlation between maternal education and emotional intelligence performance of 10 years old children is higher than paternal education and emotional intelligence of 10 years old children. Linear regression results the research revealed that maternal education level predicts better emotional intelligence performance of 10 years old children than paternal education level predicts.

Better prediction of maternal education level in emotional intelligence performance is explained through the Attachment Theory, developed by Bowlby (1973). Maternal education level predicts better emotional intelligence performance of 10 years old children because of the fact that mothers are the first person whom individuals establish relation and interaction with, and mothers are the person who take more responsibility in child care more than fathers take. It was found out in the present study that the more maternal education level increases, the more emotional intelligence performance of 10 years old children develops.